

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОДНОСТРОЄМ

З'ясовано зміст поняття адміністративно-правового регулювання забезпечення одностроєм працівників Національної поліції України. Розглянуто сутність однострою поліцейських. Розкрито положення конкретних нормативно-правових актів у цій сфері.

Ключові слова: Національна поліція, адміністративно-правове регулювання, однострій, форма одягу.

Выяснено содержание понятия административно-правового регулирования обеспечения униформой работников Национальной полиции Украины. Рассмотрены сущность униформы полицейских. Раскрыто положение конкретных нормативно-правовых актов в данной сфере.

Ключевые слова: Национальная полиция, административно-правовое регулирование, униформа, форма одежды.

The content of the concept of administrative and legal regulation of the provision by the one-stop staff of the National Police of Ukraine is clarified. The essence of the uniform police is considered. The provisions of specific legal acts in this area are disclosed.

Key words: National Police, administrative-legal regulation, uniform, form of clothing.

Вступ. Одним із ключових факторів формування системи Національної поліції, забезпечення готовності поліцейських до виконання покладених на них завдань із підтримання публічної безпеки і порядку, захисту конституційних прав та свобод громадян України є якісне, належне та достатнє адміністративно-правове регулювання забезпечення працівників Національної поліції України речовим майном, зокрема одностроєм. Те, настільки чітко буде побудована система нормативно-правового регулювання у цій сфері, визначає, наскільки ефективними будуть механізми реалізації забезпечення одностроєм поліцейських. Таким чином, питання адміністративно-правового регулювання є надзвичайно важливим для розуміння усіх процесів і закономірностей, що відбуваються у забезпеченні одностроєм працівників Національної поліції.

Постановка завдання. У контексті проблематики, пов'язаної із захистом прав людини, окремими вченими у рамках сучасної вітчизняної адміністративно-правової науки досліджувалося загальне поняття адміністративно-правового регулювання забезпечення. З огляду на недостатню кількість наукових публікацій з окресленого питання існує потреба в подальших наукових дослідженнях не тільки змісту поняття адміністративно-правового регулювання забезпечення одностроєм працівників поліції, але і змісту загального щодо нього поняття адміністративно-правового регулювання забезпечення.

Результати дослідження. У найбільш загальному вигляді під правовим регулюванням (від лат. regulare – «спрямування, впорядкування») розуміють один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою впорядкування їх в інтересах людини, суспільства і держави [1, с. 128].

На думку О.М. Мельник, правове регулювання – це здійснюваний всією системою юридичних засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх впорядкування, закріплення, охорони та розвитку [2, с. 134].

Правове регулювання забезпечується завдяки спеціально створеному державному механізму. Основними елементами цього механізму є норми права, зафіксовані у нормативно-право-

вих актах, якими визначається модель можливої та необхідної поведінки суб'єктів суспільних відносин; юридичні факти – певні життєві обставини, що мають зв'язок виникнення, зміни або припинення правових відносин; суспільні відносини, опосередковані нормами права; акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин – діяльність згідно з приписами правових норм; правові санкції стосовно порушників норм права [3, с. 715]. Таким чином, можна підсумувати, що сукупність правових норм, закріплених у нормативно-правових актах, виражають сутність правового регулювання, упорядковують суспільні відносини у сфері, на яку спрямовані.

З урахуванням предмета й основного методу галузі адміністративного права можемо зазначити, що адміністративно-правове регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його адресатів. Унаслідок адміністративно-правової регламентації формується юридична основа, визначаються зафіксовані в правових величинах орієнтири для організації діяльності учасників адміністративно-правових відносин на досягнення фактичних завдань адміністративного права [4, с. 74]. Мається на увазі, що адміністративно-правове регулювання характеризується цілеспрямованістю на зміну, виникнення та скасування конкретних суспільних відносин.

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови слово «забезпечити» означає «створити надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти що-небудь від небезпеки» [5, с. 281]. Отже, правове забезпечення слід розглядати як сукупність правових норм, що створюють умови реалізації чогось, гарантують щось.

Тому розкриття змісту поняття «адміністративно-правове регулювання забезпечення» сприятиме більш чіткому формулюванню понятійно-категоріального апарату адміністративно-правової науки загалом і коректному використанню цього поняття зокрема [6, с. 24].

Тим не менш, у науковій юридичній літературі досі не розкрито дефініції поняття «адміністративно-правове регулювання забезпечення одностроєм працівників Національної поліції».

Враховуючи вищевикладене, під терміном адміністративно-правове регулювання забезпечення одностроєм працівників Національної поліції України пропонується розуміти регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність суб'єктів державно-владних повноважень, спрямовану на створення необхідних умов для належного функціонування системи органів і підрозділів поліції шляхом встановлення системи гарантій належного речового забезпечення та правил носіння однострою працівниками поліції.

Адміністративно-правове регулювання забезпечення одностроєм працівників Національної поліції розкривається за допомогою нормативно-правових актів, у яких містяться норми, здатні на належному рівні врегулювати відносини, що виникають у сфері речового забезпечення поліцейських.

Базовим нормативно-правовим актом виступає Закон України «Про Національну поліцію». Відповідно до ст. 20 поліцейські мають єдиний однострій, який вони отримують безоплатно. Зразки предметів однострою поліцейських затверджує Кабінет Міністрів України.

Більш того, на серйозне значення однострою вказує ч. 5 цієї ж статті, де зазначається, що використання спеціальних звань, відзнак, однострою і службового посвідчення поліцейською особою, яка не є поліцейським, заборонене і має наслідком відповідальність відповідно до закону [7].

Водночас слід зазначити, що ані в Кодексі України про адміністративні правопорушення, ані в Кримінальному кодексі України не передбачена конкретна норма щодо відповідальності за незаконне носіння форменого одягу та знаків розрізнення.

Ст. 353 Кримінального кодексу України встановлює відповідальність лише за самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи, пов'язане з використанням форменого одягу чи службового посвідчення працівника правоохоронного органу [8].

Питання щодо адміністративної відповідальності за незаконне носіння форменого одягу та знаків розрізнення сьогодні також залишається відкритим, тому що Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить відповідних норм. У цьому питанні ми можемо погодитися з думкою Ю.С. Коллера, який відзначає, що законодавцеві необхідно негайно повернутися до цієї проблеми та прийняти відповідну законодавчу базу, де безперечно передбачити внесення змін до чинного КУпАП шляхом доповнення ст. 186-8, яка б передбачала відповідальність за незаконне носіння та використання форменого одягу і знаків розрізнення особами, які не мають на те права [9, с. 201].

Також значну роль відіграє Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України», який є чинним нині. У цьому нормативно-правовому акті визначено, що службова дисципліна будується на високій свідомості і зобов'язує кожну особу рядового

і начальницького складу виявляти повагу до колег по службі та інших громадян, бути ввічливим, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання й етикету. Більш того, у разі недотримання ними зазначеної вимоги старші за званням і посадою в усіх випадках зобов'язані вимагати від молодших дотримання службової дисципліни, у т. ч. правил носіння встановленої форми одягу [10].

Нещодавно Верховною Радою України прийнято Закон України «Про дисциплінарний статут Національної поліції України», але він поки що не набрав чинності. Згідно з новим Статутом службова дисципліна, крім основних обов'язків поліцейського, визначених ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію», також зобов'язує поліцейського дотримуватися правил носіння однострою та знаків розрізнення [11].

Ще одним основоположним нормативно-правовим актом у сфері забезпечення одностроєм поліцейських є Положення про Національну поліцію.

На реалізацію ст. 20 Закону України «Про Національну поліцію» Положення визначає, що Національна поліція відповідно до покладених на неї завдань організовує і здійснює в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності органів Національної поліції, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, одностроєм, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань [12].

Можна констатувати, що ці нормативно-правові акти загалом регулюють головні питання діяльності Національної поліції, проходження служби поліцейськими, їх права й обов'язки. Серед загального спектру питань регулюються і питання забезпечення працівників Національної поліції України одностроєм. Останнє розглядається як одне з базових правил служби в поліції.

Щодо наступних нормативно-правових актів у сфері забезпечення одностроєм поліцейських, то їхня особливість полягає у тому, що вони містять спеціальні норми у контексті регулювання тематики носіння однострою усіма працівниками Національної поліції, зразки їх зовнішнього вигляду, норми забезпечення тощо.

Так, особливо важливу роль серед них за сучасних умов відіграє Постанова Кабінету Міністрів України «Про однострій поліцейських» [13]. Згідно з цією Постановою було затверджено опис і зразки предметів однострою поліцейських. Зазначений нормативний акт детально визначає опис головних уборів, верхнього одягу, білизни, взуття, спорядження, фурнітури та знаків розрізнення.

На реалізацію вищезазначеної Постанови прийнято наказ МВС України від 19 серпня 2017 р. № 718 «Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських», який визначає, що поліцейські повинні носити однострій, що відповідає зразкам і описам, затвердженим у встановленому законодавством України порядку, у суворій відповідності із цими Правилами [14].

Цей нормативно-правовий акт вперше дає визначення однострою, а також визначає відмінність цього поняття від форми одягу.

Так, однострій визначається як загальна назва затверджених у встановленому порядку предметів одягу, головних уборів, взуття, білизни, спорядження та знаків розрізнення, які мають особливі відмінні відзнаки (колір, конструкцію, крій, фурнітуру).

У свою чергу, форма одягу – це вужче поняття, а саме комплект предметів одягу, головних уборів, взуття, білизни, спорядження та знаків розрізнення, об'єднаних за своїм призначенням і сезонністю.

Під форменим одягом у науці розуміють однаковий за кольором, кроєм та іншими ознаками одяг, що є цілеспрямовано створюваним образом, покликаним здійснити емоційно-психологічний вплив на будь-яку особу з метою її повідомлення про причетність носія до правозахисної структури органів державної влади, який встановлюється законом і затверджується нормативно-правовими актами органів державної влади. Одяг на невербальному рівні надає інформацію про функціональні обов'язки поліцейських. Професійно розроблена і якісно виготовлена форма дозволяє продемонструвати внутрішню дисципліну в колективі працівників Національної поліції [15, с. 344]

У контексті нашого дослідження слід наголосити, що поліцейські забезпечуються саме одностроєм, а форма одягу – це вже конкретна частина однострою, яка використовується в тій чи іншій ситуації під час службової діяльності.

Ще одним нормативним актом у цій сфері є наказ МВС України від 22 червня 2016 р. № 530 «Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час)» [16]

У цьому наказі безпосереднього реалізується гарантоване Законом України «Про Національну поліцію» право на безоплатне отримання однострою. Так, забезпечення поліцейських одностроєм здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України (за винятком поліцейських поліції охорони, що утримується за рахунок коштів від надання послуг з охорони, які здійснюються на договірних засадах), інших джерел, не заборонених законом, з урахуванням установлених нормами належності строків носіння (експлуатації) предметів однострою.

Висновки. Підводячи підсумки, можна резюмувати, що адміністративно-правове регулювання забезпечення одностроєм працівників Національної поліції України становить повноту регулювання порядку забезпечення та правил носіння однострою з допомогою адміністративно-правових норм, а також надання завдяки ним відповідних гарантій речового забезпечення, які разом з іншими правовими та неправовими гарантіями створюють систему можливостей користування працівникам поліції правами, передбаченими законодавством.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України: Академічний курс: підручник. Київ: Юрид. Думка. 2004. 584 с.
2. Мельник О.М. Сфера правового регулювання: поняття, ознаки, види. Право України. 2010. № 9. С. 132–138.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник / голов. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
4. Битяк Ю.П., Зуй В.В. Адміністративне право України: конспект лекцій. Харків: Націон. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 1996. 160 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
6. Степаненко К.В. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2009. 229 с.
7. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
8. Кримінальний кодекс України від Закон України «Про Національну поліцію» від 05 квітня 2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Коллер Ю.С. Адміністративна відповідальність за незаконне носіння форменого одягу та знаків розрізнення. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2015. № 3. С. 196–204.
10. Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» від 22 лютого 2006 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3460-15>.
11. Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15 березня 2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59106.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF/paran9#n9>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про однострій поліцейських» від 30 вересня 2015 р. № 823. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/823-2015-%D0%BF>.
14. Наказ МВС України від 19 серпня 2017 р. № 718 «Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17>.
15. Бакал В. Поняття та сутність форменого одягу працівників внутрішніх справ. Митна справа. 2013. Спеціальний випуск. С. 341–345.
16. Наказ МВС України від 22 червня 2016 р. № 530 «Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час)». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1004-16>.